

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 16 lipca 2009 r. *

W sprawie C-69/08

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunale di Napoli (Włochy) postanowieniem z dnia 29 stycznia 2008 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 20 lutego 2008 r., w postępowaniu:

Raffaello Visciano

przeciwko

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: C.W.A. Timmermans, prezes izby, K. Schieman, J. Makarczyk, P. Kūris (sprawozdawca) i C. Toader, sędziowie,

* Język postępowania: włoski.

rzecznik generalny: V. Trstenjak,
sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 12 lutego 2009 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu R. Visciana przez G. Nucifero, avvocato,

- w imieniu Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) przez V. Triolo, G. Fabianiego oraz P. Tadrisa, avvocati,

- w imieniu rządu włoskiego przez I. Bruni, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez W. Ferrante, avvocato dello Stato,

- w imieniu rządu hiszpańskiego przez B. Plazę Cruz, działającą w charakterze pełnomocnika,

- w imieniu rządu niderlandzkiego przez C.M. Wissels oraz C. ten Dam, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez L. Pignataro-Nolin oraz J. Enegrena, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 2 kwietnia 2009 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 i 4 dyrektywy Rady 80/987/EWG z dnia 20 października 1980 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich dotyczących ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. L 283, s. 23).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy R. Viscianem a Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) (krajowym instytutem ubezpieczeń społecznych) w przedmiocie niezaspokojonych roszczeń dotyczących zapłaty wynagrodzenia.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Motyw pierwszy dyrektywy 80/987 stanowi:

„[...] konieczne jest zapewnienie ochrony pracowników w przypadku niewypłacalności pracodawcy, w szczególności dla zagwarantowania zaspokojenia roszczeń [...]”.

4 Artykuł 1 ust. 1 i 2 tej dyrektywy przewidują:

„1. Niniejszą dyrektywę stosuje się do roszczeń pracowników, wynikających z umów o pracę lub stosunku pracy i istniejących wobec pracodawców, którzy są niewypłacalni w rozumieniu art. 2 ust. 1.

2. Państwa członkowskie mogą wyjątkowo wykluczyć z zakresu stosowania niniejszej dyrektywy roszczenia niektórych kategorii pracowników z racji szczególnej natury umowy o pracę lub stosunku pracy pracowników, lub z racji istnienia innych form gwarancji zapewniających pracownikom ochronę równorzędną do tej, którą zapewnia niniejsza dyrektywa.

Wykaz kategorii pracowników określonych w pierwszym akapicie, znajduje się w załączniku”.

5 Zgodnie z art. 2 ust. 2 tej dyrektywy:

„Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla prawa krajowego dotyczącego definicji pojęć »pracownik«, »pracodawca«, »wynagrodzenie«, »roszczenie wynikające z prawa nabytego« i »prawo prowadzące do nabycia roszczenia«”.

6 Artykuł 3 dyrektywy 80/987 stanowi:

„1. Państwa członkowskie podejmują środki niezbędne, aby instytucje udzielające gwarancji zapewniły, zgodnie z [z zastrzeżeniem] art. 4, zaspokojenie roszczeń pracowników, wynikających z umowy o pracę lub stosunku pracy i dotyczących zapłaty należności [wynagrodzeń] za okres poprzedzający wskazaną datę.

2. Data określona w ust. 1 pozostaje do wyboru państw członkowskich jako:

— termin zaistnienia niewypłacalności pracodawcy,

— lub termin wypowiedzenia pracy pracownikowi z powodu niewypłacalności pracodawcy,

- lub termin zaistnienia niewypłacalności pracodawcy lub termin zakończenia umowy o pracę lub stosunku pracy, danego pracownika spowodowany niewypłacalnością pracodawcy”.

7 Zgodnie z art. 4 ust. 1–3 tej dyrektywy:

„1. Państwa członkowskie mają prawo do ograniczania odpowiedzialności [obowiązku zaspokojenia roszczeń pracowniczych spoczywającego na] instytucji [instytucjach] udzielających gwarancji określonych w art. 3.

2. Jeżeli państwa członkowskie korzystają z prawa określonego w ust. 1, są one zobowiązane do:

- w przypadku określonym w art. 3 ust. 2 tiret pierwsze, zapewnić zaspokojenie roszczeń odnoszących się do wynagrodzenia należnego za trzy ostatnie miesiące umowy o pracę lub stosunku pracy, zawartego w okresie sześciu miesięcy poprzedzających termin zaistnienia niewypłacalności pracodawcy;
- w przypadku określonym w art. 3 ust. 2 tiret drugie, zapewnić zaspokojenie roszczeń, odnoszących się do wynagrodzenia należnego za trzy ostatnie miesiące umowy o pracę lub stosunku pracy, które poprzedzają datę wypowiedzenia umowy o pracę pracownikowi z powodu niewypłacalności pracodawcy;
- w przypadku określonym w art. 3 ust. 2 tiret trzecie, zapewnić zaspokojenie roszczeń z tytułu wynagrodzenia za pracę za osiemnaście ostatnich miesięcy umowy o pracę lub stosunku pracy, które poprzedzają termin wystąpienia [zaistnienia] niewypłacalności pracodawcy lub termin ustania umowy o pracę, bądź stosunku pracy pracownika, zaistniałego z powodu niewypłacalności

pracodawcy. W tych przypadkach państwa członkowskie mogą ograniczyć odpowiedzialność [obowiązek zaspokojenia roszczeń pracowniczych] do zapłaty należnych wynagrodzeń za okres ośmiu tygodni lub wielu okresów częściowych trwających w sumie osiem tygodni.

3. Jednakże, aby uniknąć zapłaty kwot przekraczających [wykraczających poza] społeczny cel niniejszej dyrektywy, państwa członkowskie mogą ustalić pułap odpowiedzialności [gwarancji] zaspokojenia roszczeń pracowniczych.

[...]”.

8 Artykuł 5 tej dyrektywy przewiduje:

„Państwa członkowskie ustalają szczegółowe zasady organizacji, finansowania i funkcjonowania instytucji gwarancyjnych, szczególnie przestrzegając następujących zasad:

- a) aktywa instytucji są niezależne od kapitału obrotowego pracodawców i nie mogą być zajęte w trakcie postępowania upadłościowego;
- b) pracodawcy biorą udział w finansowaniu, chyba że są [jest] one [ono] w całości zabezpieczone przez władze publiczne;

c) odpowiedzialność [obowiązek zaspokojenia roszczeń pracowniczych przez] instytucji [instytucję] jest niezależna [niezależny] od wykonywania obowiązku finansowania [udziału w finansowaniu]”.

9 Artykuł 9 dyrektywy 80/987 stanowi:

„Niniejsza dyrektywa nie narusza prawa państw członkowskich do stosowania lub wprowadzenia przepisów ustawowych, wykonawczych bądź administracyjnych korzystniejszych dla pracowników”.

10 Zgodnie z art. 10 lit. a) tej dyrektywy dyrektywa ta „nie narusza prawa państw członkowskich do podjęcia środków koniecznych w celu uniknięcia nadużyć”.

Uregulowania krajowe

Ustawa nr 297/82

11 W wykonaniu dyrektywy 80/987 ustawa nr 297 z dnia 29 maja 1982 r. (GURI nr 147 z dnia 31 maja 1982 r.) w sprawie systemu odpraw oraz systemu emerytalno-rentowego (zwaną dalej „ustawą nr 297/82”) przewiduje w art. 2 utworzenie funduszu gwarancyjnego (zwanego dalej „Funduszem”), który w przypadku niewypłacalności pracodawcy powinien, zamiast pracodawcy, wypłacić przysługującą pracownikom lub osobom uprawnionym odprawę w rozumieniu art. 2120 Codice civile (kodeksu cywilnego).

12 Przepis ten przewiduje ponadto:

„1. Po upływie terminu 15 dni od złożenia bilansu pasywów, który sąd uznał za wykonalny zgodnie z dekretem królewskim nr 267 z dnia 16 marca 1942 r. [GURI z dnia 6 kwietnia 1942 r., dodatek szczególny nr 81] lub, gdy w odniesieniu do roszczenia zgłoszony został sprzeciw lub wniesione zostało odwołanie od publikacji postanowienia, o którym mowa w art. 99 tego dekretu, lub od publikacji postanowienia zatwierdzającego układ, pracownik lub osoby uprawnione mogą uzyskać, na wniosek, zapłatę przez Fundusz odprawy i odnośnych dodatkowych wierzytelności, po odliczeniu kwot ewentualnie już wypłaconych.

2. W przypadku spóźnionej deklaracji roszczeń pracowniczych, o których mowa w art. 101 dekretu królewskiego nr 267 z dnia 16 marca 1942 r., wniosek przewidziany w poprzednim ustępie może zostać złożony po umieszczeniu wierzytelności na liście wierzytelności lub po wydaniu wyroku w przedmiocie ewentualnego zaskarżenia [czynności] syndyka masy upadłościowej.

3. W przypadku gdy wobec przedsiębiorstwa toczy się przymusowe postępowanie likwidacyjne, wniosek może zostać złożony w terminie 15 dni od złożenia bilansu zgodnie z art. 209 dekretu królewskiego nr 267 [...] lub, w przypadku gdy w odniesieniu do roszczenia pracowniczego zgłoszony został sprzeciw lub wniesione zostało odwołanie, od momentu wydania przez sąd wyroku w jego przedmiocie.

4. Jeżeli pracownik nie jest objęty zakresem zastosowania przepisów dekretu królewskiego nr 267 [...], nie jest on uprawniony, w przypadku rozwiązania stosunku pracy, do wypłaty należnej odprawy lub jest do niej uprawniony jedynie w części, pracownik lub osoby uprawnione mogą wystąpić do Funduszu o zapłatę odprawy, pod warunkiem że po zakończeniu przymusowego postępowania egzekucyjnego mającego na celu likwidację wierzytelności z tytułu tej odprawy aktywa masy upadłościowej okazały się niewystarczające dla jej wypłacenia w całości lub w części.

5. W przypadku braku sprzeciwu w tym przedmiocie Fundusz przystępuje do wypłaty zaległej odprawy.

6. Przepisy poprzednich ustępów znajdują zastosowanie jedynie w przypadku, gdy rozwiązanie stosunku pracy oraz [wszczęcie] postępowania upadłościowego lub egzekucyjnego miały miejsce po wejściu w życie niniejszej ustawy.

7. Fundusz przystępuje do wypłaty, o której mowa w ust. 2, 3, 4 i 5 niniejszego artykułu, w terminie 60 dni od złożenia wniosku przez zainteresowanego. W zakresie wypłaconych kwot Fundusz wstępuje na mocy art. 2751 bis i 2776 kodeksu cywilnego w prawa uprzywilejowanego wierzyciela majątku pracodawcy, jakim jest pracownik lub osoba uprawniona

[...]”.

¹³ Zgodnie z art. 94 dekretu królewskiego nr 267 z dnia 16 marca 1942 r. wniosek o umieszczenie wierzytelności na liście wierzytelności ma skutki wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego i przerywa bieg terminu przedawnienia.

¹⁴ Zgodnie z art. 2943 i 2945 kodeksu cywilnego bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu poprzez doręczenie aktu wszczynającego postępowanie sądowe do czasu jego zakończenia.

Dekret z mocą ustawy nr 80/92

- 15 Artykuły 1 i 2 decreto legislativo (dekretu z mocą ustawy) nr 80 z dnia 27 stycznia 1992 r. transponującego dyrektywę 80/987 (GURI z dnia 13 lutego 1992 r., dodatek zwyczajny nr 36, s. 26, zwanego dalej „dekretem z mocą ustawy nr 80/92”) regulują gwarancję zaspokojenia roszczeń pracowniczych oraz funkcjonowanie Funduszu zarządzanego przez INPS.
- 16 Artykuł 1 ust. 1 dekretu z mocą ustawy nr 80/92 stanowi, w tytule „Gwarancja zaspokojenia roszczeń pracowniczych”:

„W przypadku prowadzenia wobec pracodawcy postępowania upadłościowego, układowego, przymusowego postępowania likwidacyjnego lub nadzwyczajnego postępowania administracyjnego [...] zatrudnieni u niego pracownicy lub uprawnione osoby mogą na swój wniosek uzyskać z Funduszu [...] zaspokojenie roszczeń pracowniczych w rozumieniu art. 2”.

- 17 Zgodnie z art. 2 ust. 1–5 dekretu z mocą ustawy nr 80/92:

„1. Wypłaty z Funduszu [...] obejmują zgodnie z art. 1 roszczenia pracownicze, które nie powstały w związku z ustaniem stosunku pracy i dotyczą trzech ostatnich miesięcy tego stosunku pracy w okresie dwunastu miesięcy poprzedzających:

- a) datę decyzji o wszczęciu jednego z postępowań wskazanych w art. 1 ust. 1;

- b) datę rozpoczęcia egzekucji;

- c) datę decyzji o wszczęciu postępowania likwidacyjnego lub zakończeniu działalności tymczasowej, lub wygaśnięcie zgody na kontynuowanie działalności, w przypadku pracowników, którzy nadal wykonywali swoją działalność zawodową, lub datę ustania stosunku pracy, jeżeli nastąpiło to w okresie, w którym przedsiębiorstwo kontynuowało swoją działalność.

2. Wypłaty ze środków Funduszu zgodnie z ust. 1 nie mogą przekraczać trzykrotności kwoty pułapu miesięcznego, który jest wypłacany jako nadzwyczajny dodatek do wynagrodzenia, po odliczeniu zatrzymanych składek na ubezpieczenie społeczne.

3. Uzyskanie kwot wypłacanych przez Fundusz zgodnie z niniejszym artykułem jest regulowane przez przepisy art. 2 ust. 2, 3, 4, 5, art. 2 ust. 7 zdanie pierwsze i art. 2 ust. 10 ustawy nr 297 z dnia 29 maja 1982 r. Kwoty wypłacane przez Fundusz są regulowane przez przepisy art. 2 ust. 7 zdanie drugie wyżej wymienionej ustawy.

4. Wpłata na podstawie ust. 1 nie może być kumulowana z następującymi kwotami:

- a) z wypłaconym w okresie dwunastu miesięcy zgodnie z ust. 1 nadzwyczajnym dodatkiem do wynagrodzenia;

- b) z wypłaconym pracownikowi w okresie trzech miesięcy zgodnie z ust. 1 wynagrodzeniem;

- c) z przyznanym na podstawie ustawy nr 223 z dnia 23 lipca 1991 r. dodatkiem z tytułu przeniesienia wypłacanym w okresie trzech miesięcy w związku z rozwiązaniem stosunku pracy.

5. Prawo do świadczenia, o którym mowa w ust. 1, ulega przedawnieniu w terminie jednego roku. Odsetki oraz rewaloryzacja są obliczane począwszy od daty złożenia wniosku”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

¹⁸ Z postanowienia odsyłającego wynika, że R. Visciano był zatrudniony w spółce ochrony osób i mienia Metropoli S.c.a.r.l. do dnia 9 listopada 2000 r., w którym to dniu został on objęty zwolnieniem grupowym w następstwie ogłoszonego zarządzeniem ministerialnym z dnia 24 października 2000 r. wszczęcia przymusowego postępowania likwidacyjnego.

¹⁹ W dniu 8 czerwca 2001 r. złożył on wniosek, na podstawie art. 1 i 2 dekretu z mocą ustawy nr 80/92, o zaspokojenie przez Fundusz roszczeń wynikających z ostatnich trzech miesięcy stosunku pracy.

²⁰ INPS nie wypłacił mu niezapłaconego wynagrodzenia w pełnej wysokości, tj. do trzykrotności miesięcznego limitu nadzwyczajnego dodatku do wynagrodzenia, lecz odjął od tej kwoty otrzymane od pracodawcy zaliczki na poczet wynagrodzenia i tym samym wypłacił R. Viscianowi kwotę niższą, niż mu przysługiwała.

- 21 W następstwie wyroku z dnia 4 marca 2004 r. w sprawach połączonych C-19/01, C-50/01 i C-84/01 Barsotti i in., Rec. s. I-2005, w dniu 30 czerwca 2005 r. R. Visciano zwrócił się do Tribunale di Napoli o uznanie jego prawa do wypłaty różnicy między kwotą otrzymaną od INPS a maksymalną kwotą należną bez jakichkolwiek odliczeń.
- 22 INPS podniósł zarzut upływu terminu przedawnienia roszczenia, który wynosi jeden rok, i wyjaśnił, że roszczenie to nie jest tym samym roszczeniem, które przysługuje powodowi wobec pracodawcy, lecz jest niezależnym i odrębnym zobowiązaniem z tytułu zabezpieczenia społecznego, co wyklucza jego przejęcie na podstawie dekretu królewskiego nr 267 z dnia 16 marca 1942 r.
- 23 Sąd odsyłający podnosi, że w orzecznictwie Corte suprema di cassazione powstały rozbieżności interpretacyjne w kwestii kwalifikacji kwot niezaspokojonych przez pracodawcę, i uznał, że możliwość przychylenia się do żądania powództwa zależy od kwestii związanej z przedawnieniem, która to kwestia zależy od kwalifikacji wierzytelności, której zaspokojenia domaga się powód w postępowaniu przed sądem krajowym.
- 24 W konsekwencji Tribunale di Napoli postanowił zawiesić postępowanie i przedłożyć Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:
- „1) Czy art. 3 i 4 dyrektywy nr 80/987 [...] w części mówiącej o zaspokojeniu roszczeń pracowników dotyczących zapłaty wynagrodzenia zezwalają na to, aby wierzytelności te, z chwilą dochodzenia ich od instytucji gwarancyjnej, były pozbawiane ich pierwotnego charakteru [płacowego] i przyjmowały [odmienny] charakter [świadczenia] [z zabezpieczenia społecznego] z tego tylko powodu, że obowiązek ich zaspokojenia został nałożony przez dane państwo członkowskie na instytucję zabezpieczenia społecznego, a zatem czy zezwalają one na to, aby pojęcie »wynagrodzenia« było w przepisach krajowych zastępowane pojęciem »świadczenia [z zabezpieczenia] społecznego«?

- 2) Czy dla osiągnięcia społecznego celu dyrektywy [80/987] wystarczy, aby przepisy krajowe wykorzystywały przysługującą pracownikowi pierwotną wierzytelność płacową jako zwykłe odniesienie porównawcze, w stosunku do którego w odpowiedni sposób określa się świadczenie gwarantowane dzięki interwencji instytucji gwarancyjnej, czy też wymagane jest, aby wierzytelność płacowa w stosunku do niewypłacalnego pracodawcy była dzięki interwencji instytucji gwarancyjnej chroniona w sposób zapewniający jej taką samą treść, takie same gwarancje, terminy i sposoby dochodzenia, jakie przyznaje się w danym porządku prawnym jakimkolwiek innym wierzytelnościom wynikającym ze stosunku pracy?

- 3) Czy zasady wypływające z przepisów wspólnotowych, w tym w szczególności zasady równoważności i skuteczności, zezwalają na stosowanie do niezaspokojonych roszczeń pracowników, związanych z wynagrodzeniem za okres zdefiniowany w art. 4 dyrektywy 80/987, systemu przedawnienia mniej korzystnego niż ten, jaki stosuje się do innych roszczeń o tym samym charakterze?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

²⁵ Za pomocą pytania pierwszego sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy art. 3 i 4 dyrektywy 80/987 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które pozwala na zakwalifikowanie jako „świadczenia z zabezpieczenia społecznego” niezaspokojonych roszczeń pracowników ze względu na gwarantowanie ich przez Fundusz.

²⁶ W tym kontekście należy przypomnieć, po pierwsze, że art. 3 ust. 1 dyrektywy 80/987 zobowiązuje państwa członkowskie do podjęcia środków niezbędnych, aby instytucje udzielające gwarancji zapewniły, z zastrzeżeniem art. 4 tej dyrektywy, zaspokojenie

roszczeń pracowników, wynikających z umowy o pracę lub stosunku pracy i dotyczących zapłaty należności [wynagrodzeń] za okres poprzedzający wskazaną datę (wyrok z dnia 11 września 2003 r. w sprawie C-201/01 Walcher, Rec. s. I-8827, pkt 31).

27 Po drugie, społeczny cel dyrektywy 80/987 polega na zagwarantowaniu wszystkim pracownikom najemnym minimalnego wspólnotowego poziomu ochrony w przypadku niewypłacalności pracodawcy w postaci zaspokojenia roszczeń wynikających z umów o pracę lub stosunków pracy i dotyczących zapłaty należnego wynagrodzenia za dany okres (ww. wyrok w sprawie Barsotti i in., pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

28 Jednakże zgodnie z art. 2 ust. 2 dyrektywy 80/987 do prawa krajowego należy sprecyzowanie terminu „wynagrodzenie” i określenie jego treści (wyrok z dnia 16 grudnia 2004 r. w sprawie C-520/03 Olaso Valero, Zb.Orz. s. I-12065, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).

29 A zatem do prawa krajowego należy zdefiniowanie prawnego charakteru roszczeń, takich jak roszczenie stanowiące przedmiot postępowania przed sądem krajowym.

30 W tej kwestii należy stwierdzić, że dyrektywa 80/987 nie określa ponadto postępowań sądowych i terminów przedawnienia mających zastosowanie do roszczeń pracowników w przypadku niewypłacalności pracodawcy.

31 Wynika z tego, że na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 3 i 4 dyrektywy 80/987 nie stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które pozwala na zakwalifikowanie jako „świadczenia z zabezpieczenia społecznego” niezaspokojonych roszczeń pracowników, gdy są one zaspokajane przez instytucję gwarancyjną.

W przedmiocie pytania drugiego

- 32 Za pomocą pytania drugiego sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy na potrzeby stosowania art. 4 i 5 dyrektywy 80/987 wystarczy, aby przepisy krajowe wykorzystywały przysługującą pracownikowi pierwotną wierzytelność płacową jako zwykłe odniesienie porównawcze, czy też wymagane jest, aby wierzytelność ta była ze względu na interwencję Funduszu chroniona w taki sam sposób jak jakiegokolwiek inne wierzytelności wynikające ze stosunku pracy.
- 33 W świetle odpowiedzi udzielonej na pytanie pierwsze należy wziąć pod uwagę, że również reżim prawny mający zastosowanie do niezaspokojonych roszczeń pracowników powinien zostać określony przez prawo krajowe.
- 34 Wynika z tego, że pierwotną wierzytelność płacową pracownika może stanowić po prostu odniesienie porównawcze pozwalające na określenie wysokości świadczenia gwarantowanego przez Fundusz.
- 35 Na pytanie drugie należy zatem odpowiedzieć, że dyrektywa 80/987 nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które wykorzystuje przysługującą pracownikowi pierwotną wierzytelność płacową jako zwykłe odniesienie porównawcze pozwalające na określenie wysokości świadczenia gwarantowanego przez interwencję Funduszu.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 36 Za pomocą pytania trzeciego sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy w kontekście wniosku pracownika najemnego zmierzającego do uzyskania z funduszu gwarancyj-

nego zaspokojenia roszczeń dotyczących zapłaty wynagrodzenia dyrektywa 80/987 stoi na przeszkodzie stosowaniu systemu przedawnienia mniej korzystnego niż ten, jaki stosuje się do innych roszczeń o tym samym charakterze.

37 Dyrektywa 80/987 nie zawiera żadnego przepisu, który regulowałby kwestię, czy państwa członkowskie mogą przewidzieć termin przedawnienia dla wniosków pracowników najemnych zmierzającego do uzyskania, zgodnie z warunkami określonymi przez tę dyrektywę, zapłaty przez Fundusz wynagrodzeń niewypłaconych przez niewypłacalnego pracodawcę.

38 Otóż art. 4, 5 i 10 dyrektywy 80/987, które pozwalają państwom członkowskim nie tylko na określenie zasad organizacji, finansowania i funkcjonowania instytucji gwarancyjnych, lecz również na ograniczenie w pewnych okolicznościach ochrony przyznawanej przez nią pracownikom najemnym, nie przewidują ani ograniczenia w czasie praw wywodzonych przez pracowników z tej dyrektywy, ani ograniczenia możliwości określenia przez państwa członkowskie terminu przedawnienia roszczeń (zob. wyrok z dnia 18 września 2003 r. w sprawie C-125/01 Pflücke, Rec. s. I-9375, pkt 31).

39 W tej sytuacji państwa członkowskie dysponują co do zasady swobodą ustanowienia w prawie krajowym przepisów określających termin przedawnienia dla złożenia przez pracownika wniosku o uzyskanie, na warunkach przewidzianych przez dyrektywę 80/987, zaspokojenia swoich roszczeń dotyczących zapłaty wynagrodzenia, jednakże w zakresie, w jakim przepisy te nie są mniej korzystne niż te, które dotyczą wniosków o charakterze krajowym (zasada równoważności), jak również w jakim ich ukształtowanie nie może czynić praktycznie niemożliwym lub zbyt utrudnionym wykonywanie uprawnień nadanych przez wspólnotowy porządek prawny (zasada skuteczności) (zob. ww. wyrok w sprawie Pflücke, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).

40 W tej kwestii sąd odsyłający uznał, że należy zweryfikować, czy kwalifikacja roszczeń pracownika względem Funduszu jako świadczenia z zabezpieczenia społecznego, mająca konsekwencję w postaci braku zastosowania przepisów dotyczących przerwania

biegu terminu przedawnienia przewidzianych dla wierzytelności umieszczonych na liście wierzytelności, jest lub nie niezgodna z zasadami równoważności i skuteczności.

41 Jeżeli chodzi o zasadę równoważności, należy od razu przypomnieć, że żądanie pracownika zmierzające do uzyskania z Funduszu zaspokojenia roszczeń dotyczących zapłaty wynagrodzenia oraz żądanie pracownika skierowane do niewypłacalnego pracodawcy nie są tym samym. Wynika to z art. 4 dyrektywy 80/987, który przyznaje państwowym członkowskim prawo ograniczenia obowiązku zaspokojenia roszczeń pracowniczych spoczywającego na instytucjach gwarancyjnych.

42 Istnienie różnych reżimów terminów przedawnienia nie stanowi zatem naruszenia zasady równoważności.

43 Jeżeli chodzi o zasadę skuteczności, Trybunał uznał za zgodne z prawem wspólnotowym ustalenie rozsądnych terminów wniesienia skargi pod rygorem przedawnienia, w interesie pewności prawa, która chroni jednocześnie podatnika i zainteresowaną administrację (zob. wyrok z dnia 17 listopada 1998 r. w sprawie C-228/96 Aprile, Rec. s. I-7141, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo). Terminy takie nie czynią bowiem ze swej natury praktycznie niemożliwym lub zbyt utrudnionym wykonywania uprawnień nadanych we wspólnotowym porządku prawnym.

44 W tej kwestii należy przypomnieć, że jeżeli chodzi o zaspokojenie wierzytelności płacowych, które mają, ze swojej natury, bardzo duże znaczenie dla zainteresowanych, należy zapewnić, aby krótkotrwałość terminu przedawnienia nie miała konsekwencji w takiej postaci, że zainteresowani nie zdołaliby, w praktyce, zachować tego terminu i nie korzystaliby zatem z ochrony, którą dyrektywa 80/987 wyraźnie im gwarantuje (zob. ww. wyrok w sprawie Pflücke, pkt 37).

- 45 W przedmiocie tym Trybunał orzekł już, że roczny termin przedawnienia na wytoczenie powództwa o odszkodowanie z tytułu szkody poniesionej w związku ze spóźnioną transpozycją dyrektywy 80/987 wydaje się rozsądny (zob. podobnie wyrok z dnia 10 lipca 1997 r. w sprawie C-261/95 Palmisani, Rec. s. I-4025, pkt 29).
- 46 Jednakże z pkt 39 wyroku z dnia 11 lipca 2002 r. w sprawie C-62/00 Marks & Spencer, Rec. s. I-6325, wynika, że dla spełnienia swej funkcji gwarantującej pewność prawa termin przedawnienia musi zostać ustalony z wyprzedzeniem. Sytuacja charakteryzująca się istotnym brakiem pewności prawa może stanowić naruszenie zasady skuteczności, gdyż naprawienie szkody wyrządzonej jednostkom wskutek naruszenia prawa wspólnotowego przez prawo członkowskie może być w praktyce bardzo utrudnione, jeśli nie mogą one ustalić znajdującego zastosowanie terminu przedawnienia z należytą pewnością (wyrok z dnia 24 marca 2009 r. w sprawie C-445/06 Danske Slagterier, Zb.Orz. s. I-2119, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 47 W sprawie zawisłej przed sądem krajowym należy podnieść, że zdaniem sądu odsyłającego, po pierwsze, dekret z mocą ustawy nr 80/92 określa termin przedawnienia, lecz nie zawiera wskazania daty rozpoczynającej bieg przedawnienia.
- 48 Po drugie, sąd ten zauważa, że początkowo w orzecznictwie Corte suprema di cassazione wynagrodzenie wypłacane przez Fundusz było kwalifikowane jako świadczenie posiadające charakter identyczny z wynagrodzeniem wypłacanym przez pracodawcę, czego konsekwencją było, iż do świadczeń tych stosowano terminy przedawnienia oraz zasady zawieszenia jego biegu obowiązujące w postępowaniu upadłościowym. Następnie tenże sąd najwyższy uznał, że przedmiotem zobowiązania spoczywającego na Funduszu jest świadczenie z zabezpieczenia społecznego, niezależne w stosunku do zobowiązania pracodawcy o charakterze płacowym, czego konsekwencją był w szczególności brak stosowania wyżej wymienionych zasad zawieszenia biegu terminów przedawnienia.

- 49 Te dwa stwierdzenia mogą powodować brak pewności prawa stanowiący potencjalnie naruszenie zasady skuteczności, jeżeli zweryfikowane zostanie — czego zbadanie należy do sądu krajowego — czy ta niepewność prawa może być odpowiedzialna za wytoczenie przed nim powództwa przez R. Visciana po upływie terminu.
- 50 W świetle całokształtu powyższych rozważań na pytanie trzecie należy w konsekwencji odpowiedzieć, że w kontekście wniosku pracownika najemnego zmierzającego do uzyskania z funduszu gwarancyjnego zaspokojenia roszczeń dotyczących zapłaty wynagrodzenia dyrektywa 80/987 nie stoi na przeszkodzie stosowaniu rocznego terminu przedawnienia (zasada równoważności). Jednakże do sądu krajowego należy zbadanie, czy jego ukształtowanie nie czyni praktycznie niemożliwym lub zbyt utrudnionym wykonywanie uprawnień nadanych przez wspólnotowy porządek prawny (zasada skuteczności).

W przedmiocie kosztów

- 51 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuły 3 i 4 dyrektywy Rady 80/987/EWG z dnia 20 października 1980 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich dotyczących ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy nie stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które pozwala na zakwalifikowanie jako „świadczenia z zabezpieczenia społecznego” niezaspokojonych roszczeń pracowników, gdy są one zaspokajane przez instytucję gwarancyjną.**

- 2) **Dyrektywa 80/987 nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które wykorzystuje przysługującą pracownikowi pierwotną wierzytelność płacową jako zwykle odniesienie porównawcze pozwalające na określenie wysokości świadczenia gwarantowanego przez interwencję funduszu gwarancyjnego.**

- 3) **W kontekście wniosku pracownika najemnego zmierzającego do uzyskania z funduszu gwarancyjnego zaspokojenia roszczeń dotyczących zapłaty wynagrodzenia dyrektywa 80/987 nie stoi na przeszkodzie stosowaniu rocznego terminu przedawnienia (zasada równoważności). Jednakże do sądu krajowego należy zbadanie, czy jego ukształtowanie nie czyni praktycznie niemożliwym lub zbyt utrudnionym wykonywania uprawnień nadanych przez wspólnotowy porządek prawny (zasada skuteczności).**

Podpisy